

Istraženost govora Đakovštine

UDK 811.163.42'282 (497.5 Đakovština)

PREGLEDNI ČLANAK

Marija Raguč

Medicinski fakultet Osijek

Đakovština se može promatrati kao geografski, povijesno-politički ili prostor sa zajedničkom kulturom. Obuhvaća 56 naselja, s time da prema povijesno-političkom kriteriju Vuka nije dio Đakovštine, a kulturološki i geografski jest. Istraženost govora Đakovštine analizirana je na temelju izvora relevantnih za slavonski dijalekt i za Đakovštinu, ponajprije su to *Zbornik Muzeja Đakovštine* i *Revija Đakovačkih vezova*. Zatim, pretražen je i Hrčak – Portal hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa pretragom prema imenima pojedinih naselja kako bi se utvrdilo jesu li obrađeni njihovi mjesni govori, a na isti je način napravljena i općenita internetska pretraga. Najviše je govora Đakovštine obradio Stjepan Ivšić 1913. godine svrstavši ih u posavski poddijalekt slavonskoga dijalekta. Stjepan Pavičić obradio je veći broj mjesta uključivši i ona u kojima se ne govori slavonskim dijalektom, ali spomenuo je samo malen broj obilježja govora. U novije vrijeme ističe se doktorski rad Ivane Čatić o toponimiji Đakovštine, a uz to se pojavljuju i diplomski radovi o pojedinim mjesnim govorima i njihovim značajkama. Govori Đakovštine u pravilu nisu detaljno istraženi, o nekim od njih ne postoje nikakvi podaci. Zapadni dio Đakovštine uopće nije istražen.

Ključne riječi: dijalektologija, Đakovština, slavonski dijalekt, sociolingvistika.

Prvi rad u *Zborniku Muzeja Đakovštine* bio je filološki – Značenja naziva grada Đakova, Mate Šimundića.¹ Govor je bitno i prepoznatljivo obilježje

---

1 Mate ŠIMUNDIĆ, „Značenje naziva grada Đakova”, *Zbornik Muzeja Đakovštine*, 1/1978, 3–7.

identiteta, stoga nije neobično da je tema prvoga teksta u *Zborniku Muzeja Đakovštine* jezična. Identitet starosjedilaca istočne Hrvatske – Šokaca naziva se slavonskim dijalektom. Početak proučavanja slavonskoga dijalekta povezan je upravo s Đakovom. Naime, prvi je posebnost slavonskoga dijalekta prepoznao, definirao i filološki ga obradio Stjepan Ivšić. On je u svome kapitalnom djelu *Današnji posavski govor*, objavljenom 1913. godine u Radu JAZU-a, na samome početku napisao da ga je, među ostalim, na istraživanje posavskih govora potaknuo razgovor s kočijašem iz Vrpolja na povratku sa Strossmayerova pokopa.² U svojem je radu određene govore Đakovštine uvrstio u posavski poddijalekt slavonskoga dijalekta, poddijalekt definiran pojavom posebnoga akcenta – neoakuta.^{3,4}

Cilj je ovoga rada više od stotinu godina nakon Ivšićeva definiranja posavskoga poddijalekta slavonskoga dijalekta istražiti u kojoj je mjeri opisan govor Đakovštine, odnosno mjesni govori mjesta u Đakovštini i općenito jezična obilježja govora stanovništva Đakovštine.

Đakovština

Đakovština je definirana na temelju različitih kriterija koji ne daju uvijek jednak rezultat. Na stranicama mrežnog izdanja *Hrvatske enciklopedije* Đakovština je definirana geografski – kao dio istočne Hrvatske kojemu su na zapadu Dilj i Krndija, na sjeveru rijeka Vuka, a na jugu Bosut s pritocima.⁵ Na jednak je način definirana u radovima u *Zborniku Đakovštine* povodom desetih jubilarnih Đakovačkih vezova, koji je izdan 1976. To je sasvim razumljivo jer se u njemu nalaze radovi o geografskim i prirodnim obilježjima Đakovštine, kao što su rad Antuna Takšića o geologiji Đakovštine, gdje spominje da je Đakovština prostor oko Đakova istočno od Dilja i Krndije na kojemu se izdvaja đakovačko-vinkovački praporni ravnjak.⁶ Isto vrijedi i za rad Jerka Vukova u istome zborniku, gdje je Đakovština mikroregija u

2 Stjepan IVŠIĆ, „Današnji posavski govor”, *Rad JAZU*, 196/1913, 124.

3 Isto, 124–245.

4 Stjepan IVŠIĆ, „Današnji posavski govor”, *Rad JAZU*, 197/1913, 9–138.

5 *Đakovština. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. (Pristupljeno 21. 9. 2023.).

6 Antun TAKŠIĆ, „Geologija Đakovštine”, *Zbornik Đakovštine* 1/1976, 1.

Markovića. On Đakovštinu smješta na područje nekadašnjega đakovačkoga crkvenog vlastelinstva, a kaže da se u njegovo doba Đakovština poklapa s granicama tadašnje Općine Đakovo⁸, čime je uključen politički aspekt. U odnosu na prethodni popis, razlika se sastoji u tome što se mjesto Vuka tada nalazilo u Općini Osijek, zbog čega nije uključeno u povijesno-politički utemeljen popis naselja Đakovštine. Prema geografskome kriteriju Vuka pripada Đakovštini jer se nalazi većim dijelom južno od rijeke Vuke.

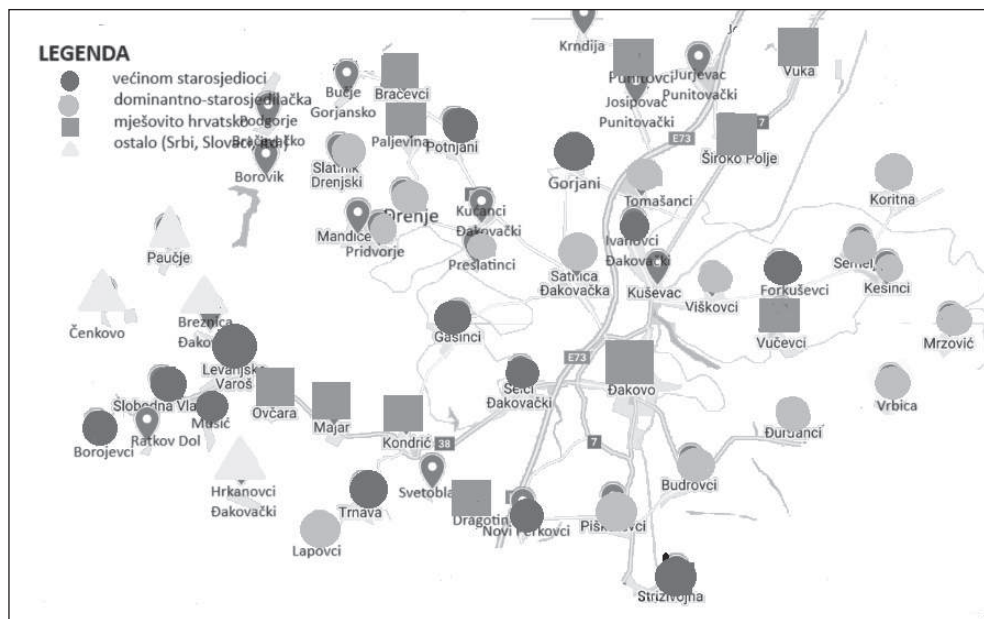
S obzirom na to da je govor bitna odlika i prepoznatljiv dio kulturnoga identiteta, važno je Đakovštinu definirati i kao kulturni prostor. Zajedničku kulturu dijele pripadnici iste zajednice, između ostaloga, etničke. S obzirom na to, bitan je sastav stanovništva, i to ne samo prema narodnosti već i prema regionalnoj pripadnosti. Podatke o tome moguće je pronaći u knjizi Stjepana Pavičića *Podrijetlo hrvatskih i srpskih naselja i govora u Slavoniji*, izdanoj 1953. godine. Pavičić donosi povijest doseljavanja te bilježi koliko je domova u kojemu mjestu u njegovo vrijeme i koliko ih pripada starosjediocima, koliko doseljenicima iz okolnih mjesta, drugih dijelova Hrvatske, Srbima ili drugim narodnostima. Osim već spomenutih mjesta, on Đakovštini dodaje i Paku, Sovski Dol i Ruševo.⁹ Vuku ubraja u Đakovštinu, ali ne donosi podatke o mjestima: Borovik, Bučje Gorjansko, Josipovac Punitovački, Jurjevac Punitovački, Krndija, Kućanci Đakovački, Kuševac, Mandićevac, Milinac, Podgorje Bračevačko, Ratkov Dol, Svetoblažje. Odnosno, za neka od njih donosi povijesne podatke, ali ne piše o situaciji u svojoj suvremenosti. Kao mjesta u kojima u većini žive starosjedioci navodi¹⁰: Borojevci, Forkuševci, Gašinci, Gorjani, Ivanovci, Levanjska Varoš, Musić, Novi Perkovci, Potnjani, Selci Đakovački, Slobodna Vlast, Strizivojna i Trnava. Drugu kategoriju čine mjesta u kojima starosjedioci bročano ne čine većinu, ali je njihova kultura dominantna, kako kaže Pavičić – starosjedilačka kultura daje značaj mjestu, a tu se ubrajaju: Budrovci, Drenje, Đurđanci, Kešinci, Koritna, Lapovci, Mrzović, Piškorevci, Preslatinci, Pridvorje, Satnica Đakovačka, Semeljci, Slatinik Drenjski, Tomašanci, Viškovci i Vrbica. Treći tip naselja većinom naseljavaju Hrvati, ali iz drugih krajeva Hrvatske ili iz Bosne, to su: Bračevci, Dragotin, Đakovo, Kondrić, Majar, Ovčara, Paljevina, Punitovci, Široko

8 Mirko MARKOVIĆ, „Đakovo i Đakovština (Prilog poznavanju naselja i naseljavanja)”, *Zbornik Đakovštine*, 1/1976, 148.

9 Stjepan PAVIČIĆ, *Podrijetlo hrvatskih i srpskih naselja i govora u Slavoniji*, Zagreb, 1953., 280.

10 Mjesta su navedena abecednim redom prema Pavičićevim podacima.

Polje, Vučevci i Vuka. Ostala su mjesta većinski naseljena nehrvatskim stanovništvom, najčešće Srbima.¹¹ Podjela je prikazana na slici 2.

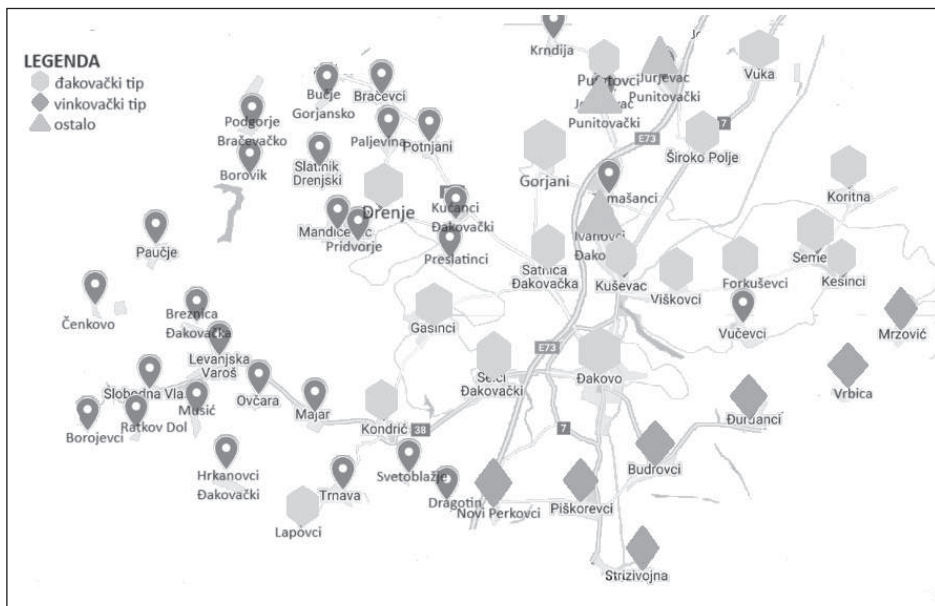
Slika 2. Karta etničkog sastava prema podacima u knjizi Stjepana Pavičića „Podrijetlo hrvatskih i srpskih naselja i govora u Slavoniji» iz 1953. godine (prema podacima iz knjige izradila autorica). Tamnijim krugovima označena su većinski starosjediлаčka mjesta, a svjetlijim mjesta s dominantnom starosjediлаčkom kulturom; kvadratima su označena mješovita većinski hrvatska mjesta, a trokutima mjesta u kojima su prevladavali pripadnici drugih narodnosti.

S obzirom na to da su Pavičićevi podaci iz 1953. godine, oni su povijesni podatak, ali bitan za dijalektologiju, osobito s obzirom na to da je Pavičić opisao i obilježja govora u svojoj knjizi. Naime, već je spomenuto da je govor snažan pokazatelj identiteta, a identitet predstavlja skup dijeljenih karakteristika unutar određene zajednice, što tu zajednicu međusobno povezuje i što je čini različitom od drugih.¹² Unatoč tome što su mnoga mjesta u Đakovštini naseljena stanovništvom različitoga podrijetla i etničke pripadnosti, moguće je zaključiti na koji način sami stanovnici oblikuju

11 S. PAVIČIĆ, *Podrijetlo hrvatskih i srpskih naselja i govora u Slavoniji*, 276–279.

12 Alessandro DURANTI, *A Companion to Linguistic Anthropology*, Oxford, 2004., 370.

svoj lokalni identitet, kojoj kulturi dominantno sami sebe pribrajaju. Naime, održavanje i prikazivanje lokalnoga identiteta u većini se mjesta u Slavoniji odvija kroz djelovanje kulturno-umjetničkih društava. To vrijedi i za Đakovštinu. Kulturno-umjetnička društva s područja Đakovštine okupljena su u Savez kulturno-umjetničkih društava Đakovštine (SAKUD)¹³. Analizom javno dostupnih podataka o članovima SAKUD-a i pregledom etnografskoga materijala vezanog za tradicijsko odijevanje u svakom pojedinom društvu, moguće je zaključiti da, uz iznimku društava koja se bave predstavljanjem manjinske kulture (npr. Slovačko kulturno umjetničko društvo Braće Banas, Josipovac Punitovački), društva u pravilu kao svoju kulturu prikazuju šokačku tradicijsku kulturu. Postoje dva tipa tradicijskoga odijevanja na području Đakovštine – đakovački (prisutan samo na području Đakovštine) i tip karakterističan za Vinkovce i njihovu širu okolicu. Rasprostiranje ta dva tipa odijevanja prikazano je na slici 3. Većina mjesta na zapadu Đakovštine trenutačno nema kulturno-umjetnička društva.

Slika 3. Rasprostiranje tipova tradicijskog odijevanja u Đakovštini (izradila autorica). Šesterokutima su prikazana mjesta predstavljená đakovačkim tipom odijevanja, a rombovima vinkovačkim.

13 Više podataka o SAKUD-u moguće je pronaći na njihovim službenim mrežnim stranicama, URL: <https://sakud-djakovstine.hr/>.

Rasprostiranje prema tipu tradicijskoga odijevanja očekivano je, s obzirom na to da su mjesta predstavljena vinkovačkim tipom na samoj granici današnje Osječko-baranjske županije prema Vukovarsko-srijemskoj. Međutim, ono što u odnosu na Pavičićeve podatke začuđuje jest činjenica da mjesta u kojima gotovo da nema starosjedilaca, npr. Vuka i Široko Polje, kao svoj identitet predstavljaju šokačku kulturu. Moguće je kako je riječ o utjecaju Đakovačkih vezova, velike smotre folklor na kojoj redovito sudjeluju društva s područja Đakovštine. Zanimljivo je i da Pavičić piše kako su Ivanovci Đakovački u njegovo doba većinom naseljeni starosjediocima, a u suvremenosti u tome mjestu djeluje kulturno-umjetničko društvo koje predstavlja mađarsku manjinsku kulturu. U svakom je slučaju sigurno da je dominantna lokalna kultura u većini mjesta šokačka kultura, odnosno da stanovnici Đakovštine svoj identitet i identitet svojih mjesta povezuju sa starosjedilačkom šokačkom kulturom.

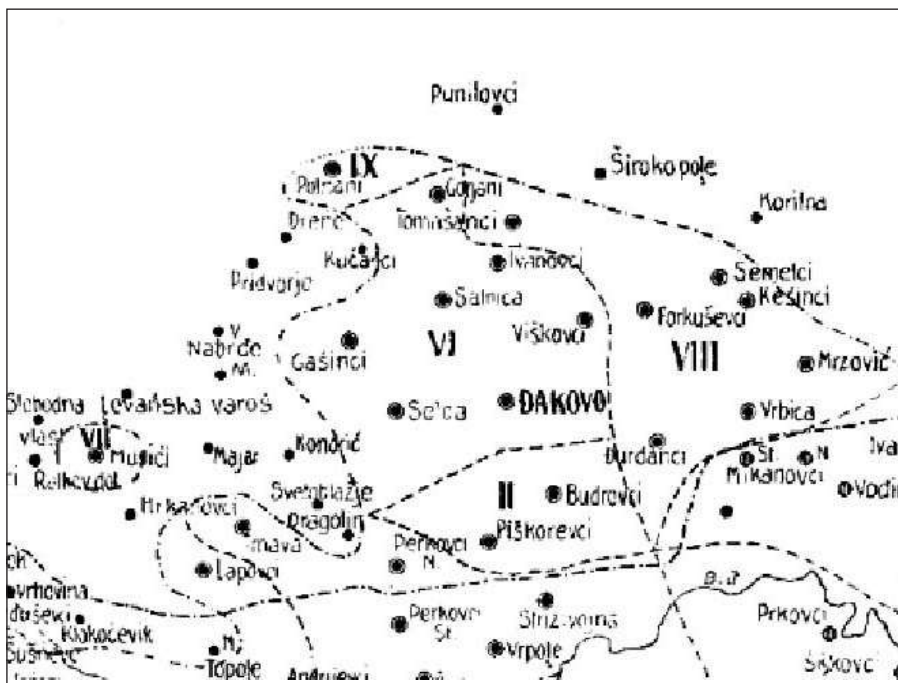
Istraženost govora Đakovštine

Analiza istraženosti govora Đakovštine obuhvatila je relevantne izvore o slavonskom dijalektu. To je ponajprije ranije spomenuto djelo Stjepana Ivšića o posavskome poddijalektu, zatim također već spomenuta knjiga o naseljima i govorima u Slavoniji Stjepana Pavičića i radovi objavljeni u *Šokačkoj riči*, zborniku o slavonskome dijalektu u izdanju Zavoda HAZU-a u Vinkovcima. Osim tih izvora, relevantnih za slavonski dijalekt, obuhvaćeni su i izvori relevantni za Đakovštinu, a to su ponajprije *Zbornik Muzeja Đakovštine* i *Revija Đakovačkih vezova*. Pretražen je i Hrčak – Portal hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa pretragom prema imenima pojedinih naselja kako bi se utvrdilo jesu li obrađeni njihovi mjesni govori. Uz to, napravljena je i internetska pretraga svakog pojedinog naselja čiji su rezultati knjige o govorima mjesta u Đakovštini i radovi u repozitorijima hrvatskih sveučilišta.

Stjepan Ivšić u govore posavskoga poddijalekta slavonskoga dijalekta ubraja govore sljedećih mjesta Đakovštine: Budrovci, Đakovo, Đurđanci, Forkuševci, Gašinci, Gorjani, Ivanovci, Kešinci, Lapovci, Mrzović, Musić, Novi Perkovci, Piškorevci, Potnjani, Satnica Đakovačka, Selci Đakovački, Semeljci, Strizivojna, Tomašanci, Trnava, Viškovci, Vrbica.¹⁴ Prema tome,

14 Stjepan IVŠIĆ, „Današnji posavski govor”, *Rad JAZU*, 196/1913, 124–245, i Stjepan IVŠIĆ, „Današnji posavski govor”, *Rad JAZU*, 197/1913, 9–138.

u tim se mjestima mogao čuti neoakut. Na slici 4 nalazi se isječak Ivšičeve karte koji se odnosi na Đakovštinu.¹⁵

Slika 4. Isječak Ivšičeve karte posavskoga podijalekta.

Ivšić je posavske govore podijelio prema akcentuaciji u devet skupina. Novi Perkovci i Trnava pripadaju prvoj skupini, Budrovci i Piškorevci sami čine drugu skupinu. Najviše govora Đakovštine nalazi se u šestoj skupini: Đakovo, Gašinci, Satnica, Gorjani, Viškovci. Musići su u sedmoj, a Forkuševci, Semeljci, Kešinci, Mrzovič, Vrbača i Đurđanci u osmoj su skupini.¹⁶ Ta se glavna podjela odnosi na akcentuaciju. Prva skupina u najvećoj mjeri čuva starinu, a ostale variraju, ali svi govori imaju očuvan novi akut. Nakon akcentuacije, Ivšić navodi u kojem se govoru koristi koji refleks jata. Za sve govore Đakovštine navodi da su ikavsko-jekavski, što znači da se u dugim slogovima ostvaruje ikavski refleks jata, a u kratkima jekavski.¹⁷

15 Isto, 138.

16 S. IVŠIĆ, „Današnji posavski govor”, *Rad JAZU*, 196/1913, 146–147.

17 Isto, 164.

Nakon toga opisa iz 1913. godine slijedi Pavičićev iz 1953. godine. On vrlo općenito piše o govoru. Tvrdi da se stara akcentuacija održala na većini područja, odnosno tamo gdje se koristi ikavko-jekavski refleks jata. A stari akcent izgubio se u Levanjskoj i kod ikavaca u Koritni, Vuki, Širokom Polju, Punitovcima, Beketincima i Dragotinu.¹⁸ Činjenica da se u tim mjestima pojavljuje ikavski refleks jata nov je podatak. Ivšić se nije bavio govorom u tim mjestima jer u njima nije bio zadržan neoakut pa stoga nisu ubrojani u posavske govore.

Zbornik o slavonskome dijalektu – *Šokačka rič*, odnosno znanstveni skup koji je održan već dvadeset puta usmjeren je na istraživanje slavonskoga dijalekta i nezaobilazan je izvor građe i stručne literature o mjesnim govorima istočne Hrvatske. Već pregledom prvih deset zbornika uočava se da su u njima predstavljena 22 mjesna govora istočne Hrvatske, dakle, više od dva po pojedinom zborniku. Unatoč tome, samo su dva govora Đakovštine predstavljena – govor Mrzovića¹⁹ 2004. i Gorjana 2007. godine²⁰. Dodatno je konzultiran i pregled literature o slavonskome dijalektu do 2015. godine, čiji se rezultati slažu s ovdje navedenima.²¹

Što se tiče izvora relevantnih za Đakovštinu, već u prvome *Zborniku Đakovštine* iz 1976. Božidar Finka pisao je o Đakovu i Đakovštini kao lingvističkom i dijalektološkom problemu. Opisao je Đakovštinu kao teren na kojemu je opravdano koristiti sociolingvističke metode zbog heterogenosti stanovništva, za koje navodi kako ima i raznovrsno podrijetlo i govorne navike. Opis tih govora pridonio bi boljem poznavanju dijalekatskoga šarenila, a ističe važnost proučavanja onomastike, ponajprije toponimije. Kao mogući izvor za proučavanje spominje bogatu usmenu književnost i smatra kako bi bilo moguće prikupljati rječničku građu preko školskih institucija.²² Finka nije donio konkretne podatke o jezičnim obilježjima mjesnih govora, ali definirao je taj heterogeni prostor kao izazovan za sociolingvistiku. Sociolingvistika se, za razliku od dijalektologije, ne usmjerava konkretno na najstariji sloj

18 S. PAVIČIĆ, *Podrijetlo hrvatskih i srpskih naselja i govora u Slavoniji*, 280–281.

19 Milica LUKIĆ, „O govoru Mrzovića”, *Šokačka rič*, 1/2004, 51–63.

20 Živko GORJANAC, „Neke svojstvenosti gorjanskoga govora”, *Šokačka rič*, 4/2007, 97–106.

21 Nina MANČE i Tena BABIĆ SESAR, „Slavonski dijalekt u teoriji i praksi danas”, *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 43(2)/2017, 403–422.

22 Božidar FINKA, „Đakovo i Đakovština kao lingvistički i dijalektološki problem”, *Zbornik Đakovštine* 1/1976, 431–435.

govora, već na govor u cjelini te jezik povezuje s izvanjezičnom stvarnošću.²³ U hrvatskoj je dijalektologiji uobičajeno proučavati mjesni govor, koji se može definirati kao govor konkretnoga sela²⁴, Brozović ga definira kao govor određenoga mjesta u prirodnom, organskom stanju, netaknutom vanjskim utjecajima.²⁵ I Ivšić primjere uvijek povezuje s određenim lokalitetom.²⁶ Hrvatska dijalektologija usmjerena je na proučavanje najstarijih jezičnih obilježja koja se mogu naći na određenome lokalitetu i stoga se ona primarno bavi starosjedilačkim govorima. Iz tog razloga, slavonski dijalekt ne obuhvaća sve govore kojima se služi populacija Slavonije, Srijema i Baranje, već samo govore Šokaca. Već je spomenuto kako se u prvome broju *Zbornika Muzeja Đakovštine* pojavljuje filološki rad, točnije dva rada s područja toponomastike Mate Šimundića.²⁷ Nakon toga 2019. godine *Zbornik* donosi rad o govoru Koritne.²⁸

Drugi je izvor brojnih informacija o Đakovštini *Revija Đakovačkih vezova*. Riječ je o prigodnom izdanju uz Đakovačke vezove, u kojemu se većinom nalaze stručni radovi. Kada je riječ o govorima, 2016. u *Reviji* je objavljen tekst „Kako se u đakovačkom kraju divani” s primjerima iz Mrzovića.²⁹ Dijalektolozima svakako korisna može biti i izvorna građa u *Reviji*, a u posljednjih nekoliko brojeva takve je tekstove pisao Vlado Matoković iz Selaca Đakovačkih³⁰.

Na Hrčku – Portalu hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa pretragom imena 56 naselja i pojma *Đakovština* pronađena su tri rada. Prvi je kronološki

23 Marija RAGUŽ, „Mjesni govor kao kategorija u istraživanju slavonskoga dijalekta”, *Šokačka rič*, 19/2021, 10.

24 Ljiljana KOLENIĆ i Anica BILIĆ, „Mjesni govor Retkovaca”, *Šokačka rič*, 2/2005, 6.

25 Dalibor BROZOVIĆ, „O dijalektologiji kao jezikoslovnoj disciplini”, *Suvremena lingvistika*, 57–58 (1-2)/2004, 2.

26 S. IVŠIĆ, *Isto*.

27 Mate ŠIMUNDIĆ, „Značenje naziva grada Đakova”, *Zbornik Muzeja Đakovštine*, 1/1978, 3–7. i „Osvrt na značenje naziva iščezlih đakovštinskih sela”, *Zbornik Muzeja Đakovštine*, 1/1978, 9–27.

28 Valerija ŽIVKOVIĆ, „Govor Koritne”, *Zbornik Muzeja Đakovštine*, 14(1)/2019, 227–259.

29 Milica LUKIĆ, „Kako se u đakovačkom kraju divani”, *Revija Đakovačkih vezova* 46/2016, 138–143.

30 Vlado MATOKOVIĆ, „Draperije, zavjese ili firange iznad vrata u Selcima Đakovačkim”, *Revija Đakovačkih vezova* 50/2020, 95–96.; „Odnos prema životinjama”, *Revija Đakovačkih vezova* 51/2021, 85–86.; „O sijanju maka”, *Revija Đakovačkih vezova* 52/2022, 132–133.

rad o antroponimiji i toponimiji Vuke Stjepana Sekereša³¹ iz 1973. godine, slijedi rad o toponimiji Semeljaca³², a posljednji je o akcentuaciji govora u Strizivojci³³ iz 2012. godine.

Pretragom interneta pretraživanjem imena naselja i pojma *govor* pronađeni su dodatni izvori o govorima Đakovštine. U pravilu je riječ o knjigama i o radovima u sveučilišnim repozitorijima. Potrebno je istaknuti doktorsku disertaciju Ivane Čatić o toponimiji Đakovštine, obranjenu 2017. godine.³⁴ To je zapravo jedini rad koji se bavi dijalektologijom Đakovštine, premda samo toponimijom. Autorica je obuhvatila sva naselja, osim Vuke, slijedeći povijesno-politički kriterij definiranja Đakovštine, što nimalo ne umanjuje vrijednost toga rada. Riječ je o dragocjenome doprinosu proučavanju slavonskoga dijalekta, osobito jer je to jedini tako sveobuhvatan rad koji analizira toponimiju u istočnoj Hrvatskoj. Ne treba zaboraviti da je 1995. godine izdana knjiga *Đakovštinska toponimija* Mate Šimundića. Međutim, to je djelo napisano 1986. godine³⁵, kada nije bilo mogućnosti za pretragu kakva je bila dostupna Ivani Čatić, u prvom redu ARKOD.

U repozitorijima pronađeno je i nekoliko diplomskih radova o mjesnim govorima Đakovštine. U sklopu diplomskih radova obrađeni su: govor Koritne 2010.³⁶, govor starije populacije i djece predškolske i mlađe školske dobi u Gorjanima 2020. godine³⁷ i govor Novih Perkovaca 2019. godine³⁸, kao i somatski frazemi u govoru Strizivojne³⁹.

31 Stjepan SEKEREŠ, „Antroponimija i toponimija Vuke i okolnih sela”, *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 3/1973, 319–331.

32 Ivana ČATIĆ, „Toponimija Semeljaca – sela istočne Đakovštine”, *Folia onomastica Croatica*, 19/2010, 47–67.

33 Mira MENAC-MIHALIĆ, „O akcentuaciji strizivojskoga govora”, *Nova Croatica*, 6 /2012, 185–194.

34 Ivana ČATIĆ, *Toponimija Đakovštine*. Doktorski rad, Filozofski fakultet Osijek, Osijek, 2017.

35 Miro ŠOLA, „Đakovštinska toponimija”, *Zbornik Muzeja Đakovštine*, 4/1997, 211–212.

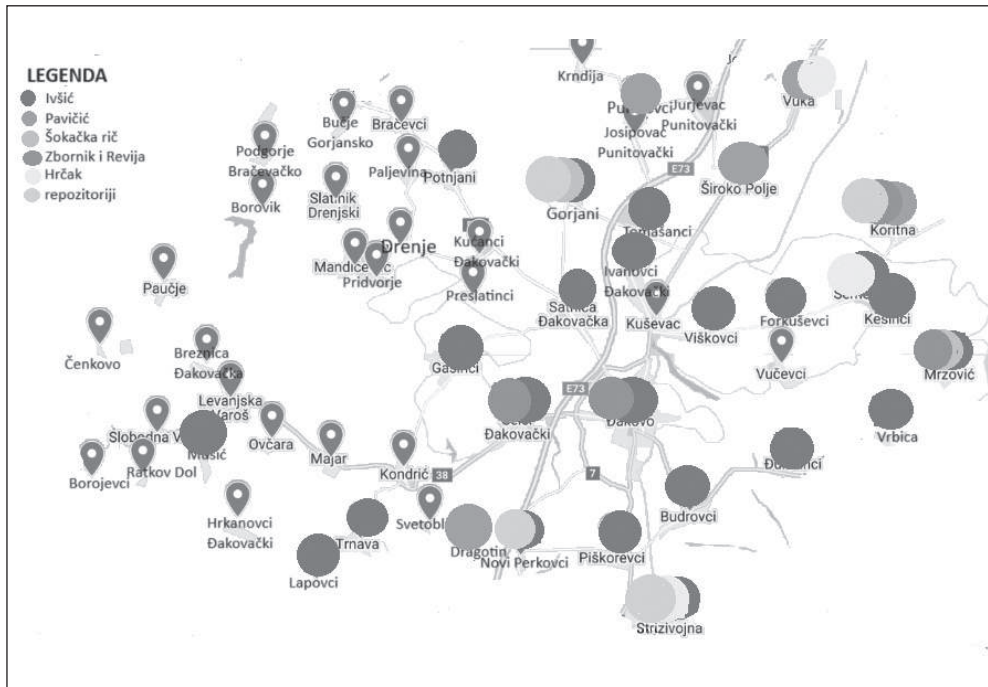
36 Valerija KORAJAC, *Govor Koritne*. Diplomski rad, Filozofski fakultet Osijek, 2010.

37 Anamarija ŠARIĆ, *Dijalektološki opis govora starije populacije i djece predškolske i mlađe školske dobi u Gorjanima*. Diplomski rad, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Osijek, 2020.

38 Valentina BLAŽINKOV, *Govor Novih Perkovaca u okviru slavonskoga dijalekta*. Diplomski rad, Filozofski fakultet Osijek, 2019.

39 Andrea BURAZIN, *Somatski frazemi u mjesnom govoru Strizivojne*. Diplomski rad, Filozofski fakultet u Puli, 2020.

Svi su spomenuti radovi prikazani na karti na slici 5. Na karti je vidljivo da je najveći broj naselja obradio Stjepan Ivšić prije 110 godina. Stjepan Pavičić nije bio detaljan kao Ivšić, ali ponudio je presjek ključnih obilježja govora Đakovštine, a uvrstio je u pregled i one koji ne pripadaju posavskome poddijalektu. Unatoč velikome broju radova o slavonskome dijalektu u *Šokačkoj riči*, u njoj su obrađena samo dva govora Đakovštine. Također, unatoč obilju podataka o Đakovštini u *Zborniku Muzeja Đakovštine* i *Reviji Đakovačkih vezova*, ni tamo nema mnogo literature filološke naravi. U znanstvenim časopisima govori Đakovštine tema su samo tri rada, ali ohrabruje da postoji značajan doktorski rad o toponimiji Đakovštine i četiri diplomatska rada o govorima Đakovštine. Ono što u svakom slučaju zabrinjava jest i raspodjela istraženosti jer zapad Đakovštine uopće nije istražen.

Slika 5. Karta s označenim mjestima čiji su govori istraženi (izradila autorica).

Postoje izvori koji mogu poslužiti kao građa prilikom budućih proučavanja govora Đakovštine po pojedinim mjestima. To su *Rječnik đakovačkog govora 1950-ih i 1960-ih*, kao izvor građe, a u istu svrhu mogu poslužiti i monografije,

npr. o Vrbici (Tome Šalića) i Đurđancima (Tome Šalića i Adama Pavića), ili zbornik radova o Strizivojnoj povodom 300. obljetnice prvoga poznatog spomena imena.

Zaključak

U prvome tekstu u kojemu se koristi pojam Đakovštine na filološkom planu Božidar Finka naziva Đakovštinu lingvističkim i dijalektološkim problemom. Uzrok problema po njemu leži u heterogenosti stanovništva Đakovštine. Premda je riječ o srcu Slavonije, premda čak i mjesta u kojima ne žive starosjedioci svojom kulturom smatraju šokačku tradicijsku kulturu (s kojom se identitetski povezuje i govor), u hrvatskoj dijalektologiji nije postojao interes za to područje. Donekle je to i očekivano jer je dijalektologija usmjerena na najstarije dostupne jezične podatke i možda je upravo to razlog zbog kojega je čitav jedan kulturni prostor ostao tako slabo istražen. Naime, već su Ivšić i Pavičić isključili govor relativno velikog broja mjesta u Đakovštini iz slavonskoga dijalekta, koji predstavlja govor starosjedilaca istočne Hrvatske.

Ostaje nadati se da će sociolingvisti, baš kako to najavljuje Finka prije gotovo pedeset godina, prihvatiti izazov istraživanja Đakovštine i preplitanja njezinih jezičnih i izvanjezičnih činjenica. Ulogu u očuvanju izvornih govornih obilježja u svojim mjestima mogu odigrati i sami njihovi stanovnici jer mogu prikupljati zvučne zapise i osvijestiti značaj dijalektološkoga bogatstva za koje možemo samo slutiti da postoji na području Đakovštine ako promatramo literaturu, ali možemo biti sigurni da postoji gledajući sastav stanovništva i povijest Đakovštine.

SUMMARY

Marija Raguž

RESEARCHES OF LOCAL IDIOM IN ĐAKOVŠTINA

Đakovština is a concept which can be considered from a geographical point of view, but also as a historical, political or a cultural category. It encompasses 56 localities, although the village Vuka is not a part of it historically, but it is geographically and culturologically. Prior researches of local idiom in Đakovština were investigated through the sources which are relevant to Slavonian dialect and Đakovština, especially Zbornik Muzeja Đakovštine and Revija Đakovačkih vezova. Every locality was searched in Hrčak – portal of Croatian Scientific and Professional Journals and on the Internet to ascertain whether the local idiom of that locality was described. The largest number of speeches in Đakovština was described by Stjepan Ivšić in 1913. He classified them as a part of posavski subdialect of the Slavonian dialect. Stjepan Pavičić investigated the localities in which the population does not use the Slavonian dialect, but he only mentioned a small number of linguistic characteristics. In the recent past it is necessary to mention the dissertation about the toponymy in Đakovština by Ivana Čatić, and there are also graduation thesis' about local speeches and their characteristics. The local idiom in Đakovština is generally not investigated in an adequate level, and there are no informations about certain local speeches. The west of Đakovština is not investigated at all.